

JUNGÇU ARKETİPLER BAĞLAMINDA ASTRO-MİTİK İKİLİKLER

Astro-mythic Dualities in the Context of Jungian Archetypes

Nilgün TÜRKİLERİ*
Duygu TANIK**

ÖZET

Mitolojik hikayeleri ve tanrıları artık hakikatin kendisi olarak görmesek bile, mitolojiden miras kalan düşünme biçiminin farklı tezahürlerini modern insanın zihninde görmek mümkündür. Analitik psikolojinin öncüsü, Carl Gustav Jung (1875-1961), gezegenleri tanrılara ve insanüstü akıllı varlıklara benzeten astrolojiyi kullanarak kişilik özellikleri ile arketipsel sembolleri ilişkilendirmiştir. Zeminini mitolojik hikâyelerden ve sembollerden kurarak insan psikolojisine sistematik bir açıklama getirmeye çalışan astrolojik çıkarımlar, mitik sembollerle düşünme biçimimizin ve kişilik eğilimlerimizin yansımalarından biri olarak görülebilir. Jung, insanlık düşünce tarihinde baskın olarak görebileceğimiz sembol ve motifleri bilinç ve bilinçdışı ikiliği içinde ele alır ve arketiplerin insan zihninde evrensel olarak bulunduğunu iddia ettiği bir teori inşa eder. Jung'un insanın kendiliğini etraflıca incelediği teorisi, insanlık düşünce tarihinde izlerini sürebileceğimiz arketipleri, mitler ve mitik semboller üzerinden anlamamıza olanak sağlayan ve mitlerle insan zihni arasında köprü kuran bir teori olarak ele alınabilir. Jung bu bağlamda mitoloji, astroloji, edebi eserler, dini kitaplar ve simyayla birlikte rüya ve hayalleri de inceleyerek kapsamlı bir kişilik kuramı oluşturmuştur. Jung'un öne sürdüğü karşıt arketiplerden *persona* ve *gölge*, kişinin *bireyleşme* ve *kendini gerçekleştirme* sürecinde büyük bir rol oynar. Jungçu anlamda *bireyleşme*; kişinin benliğindeki karşıtlıklardan beslenmesi ve bu karşıtlıklardan dinamik bir bütünlük oluşturmasıyla mümkündür. Bu çalışmanın amacı, bilinç-bilinçdışı ikiliğini *persona*- *gölge* arketipleri üzerinden ele almak ve astrolojideki mitik sembol ve açıklamaları esas alarak *persona* - *gölge* ikiliğini Jungçu arketip teorisi ekseninde incelemektir.

Anahtar Kelimeler: analitik psikoloji, astroloji, mitoloji, zihin, karşıtların birliği

ABSTRACT

Even if we no longer consider mythological stories and gods as the truth itself, we can see different manifestations of the way of thinking inherited from mythology in modern human. Carl Gustav Jung (1875-1961), the pioneer of analytical psychology, used mythology and astrology to relate personality traits to archetypal symbols. Astrological interpretations, which attempt to provide a systematic explanation of human psychology by building its ground on mythological stories and symbols, can be seen as one of the reflections of the way we think with mythical symbols. Jung analyzes the symbols and motifs, which we see dominantly in the history of human thought, within the duality of conscious and unconscious. He constructs a theory in which he claims that archetypes are universally present in the human mind. Jung's theory, in which he examines the human self in detail, can be considered a theory that allows us to understand the archetypes that we can trace in the history of human thought through myths and mythic symbols and builds a bridge between myths and the human mind. In this context, Jung created a comprehensive theory of personality by analyzing mythology, astrology, literary works, religious books, and alchemy, as well as dreams and visions. The *persona* and the *shadow*, the opposing archetypes Jung proposed, play a significant role in the individuation process and self-realization. Individuation in the Jungian sense is possible by embracing the opposites in one's self and creating dynamic integrity from these opposites. This study aims to examine the duality of conscious and unconscious through the archetypes of *persona* and *shadow* and to analyze the duality of *persona* and *shadow* on the context of Jungian archetype theory based on mythical symbols and certain explanations in astrology.

Keywords: analytical psychology, astrology, mythology, mind, unity of oppositions

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, nilturkileri@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0033-2748.

** Araştırma Görevlisi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, duygutanic@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7967-5155.

Giriş

Jung'un öne sürdüğü en temel kavramlardan biri olan kolektif bilinçdışının yapısı "arketip" kavramına dayanır. Arketipleri tanıtırken Jung; mitoloji, astroloji, simya, rüyalar, dini kitaplar ve edebi eserler dâhil birçok alandan çeşitli örnekler göstererek kuramını desteklemektedir. Kolektif bilinçdışını oluşturan öğeler olarak arketipler, astrolojik açıklamalar ve mitolojik anlatılarda da kendini gösteren temel düşünme biçimleridir. Jung, astrolojinin etkinliğini insanın doğuştan gelen, zamanın döngüsel niteliklerini sembolik görüntülerde algılama ve işleme eğilimiyle ilişkilendirmiş ve insan zihninin -özellikle bilinçdışı bölümünün-mitolojik öğelerle birlikte ele alınmasının öneminden bahsetmiştir (Jung, 2014a, s.6). Bu mitolojik öğeler, kaotik ve rastgele yapılar değil; düşünme biçimlerimizin anlamlı bir yansımasıdır. Dolayısıyla, mitolojiyi sadece eski zamanların hikâyeleri gibi ele alıp mitolojik motifleri görmezden gelmek yerine; mitolojiyi insanın bilinçdışının anlaşılmasına yardımcı olan bir araç ve ortam olarak incelemek daha yerinde olacaktır. Bu çalışmada astrolojideki mitik karşıtlıklar Jung'un arketip teorisi bağlamında incelenecektir. İlk olarak Jung'un teorisi ve onun kendilik anlayışı açıklanacaktır. Sonrasında insanlık tarihi boyunca karşımıza çıkan ve astrolojide de yer bulan bazı arketipler karşıtlık ilişkisi içinde ele alınıp, Jung'un bunları nasıl kullandığı araştırılacaktır. Dolayısıyla, bu çalışmanın asıl amacı, Jung'un astrolojideki karşıtları nasıl ele aldığını araştırmak ve kendi kuramında bu karşıtların ne gibi bir işlevi olduğunu ortaya sermektir.

Arketip Teorisi ve Psîşenin Arketiplerle İlişkisi Arketipler

Jung'un teorisinin temelini koyduğu arketip kavramı, ilk kez Jungçu düşüncede öne sürülen bir kavram değildir. Antik Yunancadaki "arche" ve "tuπος" kelimelerinin birleşiminden oluşur ve arketip kavramı Türkçeye "ilk-model", "ilk-imge" ya da "temel-ilke" olarak çevrilebilir (Stevens, 2015, s. 52).¹ Jung, arketipleri kolektif bilinçdışını oluşturan öğeler olarak görür. Arketipler, kısa bir tabirle, bilincinde olduğumuz kişisel semboller değil; kültürden kültüre değişmeyen evrensel ve zorunlu bilinçdışı öğelerdir. Fakat bunu derken Jung, bir tür "bilinçdışı fikirler"i kastetmediğini açıkça dile getirmektedir. "Arketiplerin içerik olarak değil, yalnızca biçimsel olarak belirlenmiş olduğunu" da özellikle vurgular (Jung, 2005, s. 21). Arketip teorisinin temelinde yatan düşünce; çağdan çağa ya da insandan insana değişmeyen, her insanda ortak sabit yapılar olduğu fikridir. Arketiplerin biçimsel öğeler olduğunu vurgularken, Jung'un bu iddiasını güçlendiren şey; mitolojide, edebiyatta, dini kitaplarda, rüyalarda ve astrolojide ortak bazı semboller görmüş olmasıdır. Onun iddiası basitçe şudur: Anlatısı ve hikâyesi değişse bile, farklı mitolojilerde, efsanelerde, hayal ve fantezilerimizde, ortak semboller kullanırız. Bu ortak sembolleri ortak motifler olarak görebiliriz. Örnek vermek gerekirse; "kahraman" arketipine birçok mitolojide ya da dini kitapta rastlarız.² Hatta rüya ve hayallerimizde de kendimizi bir "kahraman" olarak gördüğümüz olur. Kişisel yaşam öykümüz ya da hangi kültürle iç içe yaşıyor olduğumuz "kahraman" arketipini hikâyeleştirme biçimimizi değiştirse de bu arketip hepimizde ortak olarak bulunur. Dahası, Jung, pek çok mitte yer alan "kahraman" ve "düşman" arketiplerini tıpkı Doğu düşüncesindeki *yin* ve *yang* gibi birbirini tamamlayan iki karşıtlık olarak ele almıştır. Örnek olarak ise; kutsal metinlerde yer alan düşman kardeşler hikâyesini (Jung, 2009, s. 67) ve Goethe'nin Faust'undaki başkahraman Faust ve düşmanı Mephistopheles'i gösterir (Jung, 2014, s. 149). Buradan hareketle, aynı arketipin birden fazla eser ya da kültürde farklı şekillerde işleniyor olduğunu görebiliriz. İşte Jung da buradan yola çıkarak, bu ortak motiflerin -yani arketiplerin- kolektif bilinçdışının biçimsel öğeleri olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanı sıra Jung, arketiplerin kaynağı ve ilk başta nasıl oluştuğu ile ilgili soruları cevapsız bırakmış gibi görünmektedir. Ona göre,

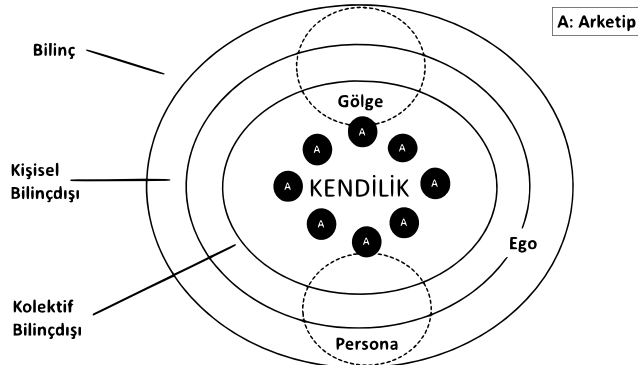
¹ Bu alıntı dahil olmak üzere, bu çalışmada kullanılan İngilizce kaynaklardan yapılan alıntıların Türkçeye çevirisi aksi belirtilmediği sürece yazarlara aittir.

² Örneğin, Yunan mitolojisinde "Herkül" ile anlatılan kahramanlık arketipi. Daha fazla örnek için, bkzn., "Jacobi, J. (2013). *The Psychology of C. G. Jung*. Routledge., s. 47."

arketiplerin birini bir diğeri ile açıklayamayacağımız gibi, arketiplerin nereden geldiğine dair de bir açıklama getiremeyiz. Çünkü arketiplerin nasıl oluştuğu sorusu bir metafizik sorudur ve bu yüzden cevaplanamaz (Jacobi, 2013, s. 32-37). Bununla birlikte, “bu içeriksiz formların,” yani arketiplerin, yapısal bir nitelik olarak bir şekilde insan zihninde bulunduğunu da açıkça ifade etmiştir. Buradan hareketle, Jung’un kendisinin bile tartışmaktan uzak durduğu arketiplerin tam olarak nasıl oluştuğu sorusu, çalışmanın kapsamı gereği tartışılmamıştır. Bu çalışmada arketipler, insan zihninde yer alan formlar ve genel yapılar olarak ele alınmıştır.

Psişe, Karşıtlar ve Bireyleşme

Psikanalitik kuramın kurucusu Sigmund Freud (1856-1939) hastalarının iç dünyalarını inceleyerek unutulmuş ya da bastırılmış anıları serbest çağrışım, rüya analizi gibi yollarla dışavurmalarına yol açabilen ve bu sayede daha sağlıklı bir uyum düzeyine ulaşmalarına olanak sağlayan “psikanaliz” yöntemini geliştirmiştir (Geçtan, 1995, s. 19). Buna göre insan zihni temel olarak birbirine karşıt ve tamamlayıcı iki bölümden oluşmaktadır: Bilinçli (farkında olunan) kısım ve bilinçdışı (farkında olunmayan) istekleri, arzuları, duyguları ve bastırılan yaşantıları kapsayan kısım. Freud’un takipçisi Jung da Psikanalitik kuramın bu görüşüne katılarak bu zihin yapısının tamamına “psişe” adını verir. Ancak kişisel bilinçdışının yanı sıra “kolektif bilinçdışı” kavramını öne sürerek, psişeyi oluşturan önemli bir kısım olarak ele almıştır. Jung psişeyi oluşturan temel katmanları üç bölümde (Ukray, 2016, s. 17) incelemektedir (Bknz., Şekil 1): Bilinç, kişisel bilinçdışı ve kolektif bilinçdışı. Kuramında, bu ruhsal yapının sabit ve değişmez değil, aksine sürekli değişim ve dönüşüm içinde olan dinamik bir yapıda olduğunu ifade etmektedir (Jung, 2006). Kişiliğin bu dinamiğini fizik biliminden esinlendiği üç temel ilke çerçevesinde incelemektedir: *karşıtlık*, *eşdeğerlik* ve *entropi* ilkesi.

Şekil 1. Analitik Kuramda kendiliğin üç bölümde incelenmesi. En dış katmanda bilinç yer alır. İç katmanda ise kişinin çocukluk yaşantılarında toplum tarafından hoş karşılanmadığı için bastırılan kişisel bilinçdışı ile evrensel arketipleri barındıran kolektif bilinçdışı yer almaktadır.³

Karşıtlık ilkesi başlığı altında Jung, kişiliğin çocukluk yıllarında bilinçdışında uyku halinde olan ve ergenlik yıllarında ortaya çıkan karşıt yönlerinin fark edilmesini örnek göstermektedir (Jung, 2006, s. 141). Birey, ancak kişiliğindeki bu karşıt duygu ve düşüncelerin farkında olarak ve onları kabul ederek sağlıklı bir denge oluşturabilir. Jung bilinç ve bilinçdışı arasında bu çelişen öğelerin oluşturduğu enerjiyi “psişenin enerjisi” olarak tanımlar. Bu psişik enerji aşağıda detaylandırılacak olan *persona-gölge* ikiliği altında ele alınabilir. Persona dış dünyada takınılan görünüş, hal ve tavırları ifade eder ve kişinin topluma uyumlu

³ Jung’un kendisi kişisel ve kolektif bilinçdışını en iç katmanda bir arada incelemesine rağmen, kişisel ve kolektif bilinçdışını ayırmak ve arketipleri de şekle dâhil etmek için böyle bir ayırım tercih edilmiştir. Daha fazla bilgi için bkz., “Jung, C. G. (2006). *Analitik Psikoloji* (E. Gürol, Çev., 2. basım). Payel Yayınevi., s. 73.”

bir birey olmasına hizmet eder. Gölge ise toplumda kabul görmeyen duygu ve düşüncelere işaret eder (Jung, 2006, s. 170). Jung'a göre, ruhun yapısındaki bu dinamizmi sağlayan şey karşıtlıktır. Karşıtlar arasında oluşan gerilim, psişenin enerjisini; dolayısıyla da yaşam enerjisini artıran şeydir. Bu karşıt yönlerin farkında olunması ve karşıtların birbirine yaklaştırılması Jung'un *bireyleşme* adını verdiği sürecin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Jung'a göre, psişenin enerjisi hiçbir zaman azalmaz ya da kaybolmaz, fakat bir başka enerjiye dönüşür. Bu durumu da eşdeğerlik ilkesi ile açıklamaktadır. Gezip görmeye duyulan hevesin azalmasıyla evde durup kitap okumaya dair hevesin artması eşdeğerlik ilkesinin çalışma mekanizması için bir örnek olarak gösterilebilir. Dahası, bastırılmış gölge yönlerin oluşturduğu enerji, personanın bir bölümüne dönüşür ya da kişiliğin bir yönü olarak bilinçli biçimde kullanılmayan enerji bilinçdışının bir ögesine aktarılabilir (Geçtan, 1995, s. 188-189). Jung psişenin enerji dinamizmini, *güneş* ve *gölge* sembolleri üzerinden de ele alır:

Belirli bir enerji yüküne sahip olmadıkça hiçbir psişik içerik bilinçli hale gelemmez. Enerji yükü düşükse, içerik eşiğin altına düşer ve bilinçsiz hale gelir. Enerji yükü bilinçli hale gelebilecek olanları olmayanlardan ayırdığı için, bilincin olası içerikleri ayıklanmış olur. Bu ayırım bir yanda sembolü Güneş olan bilinci, diğer yanda *umbra solis*'e tekabül eden gölgeyi doğurur (Jung, 2014b, s. 128).

Burada Jung, bilincinde olduğumuz şeyleri *güneş*, bilinçdışında kalan ögeleri ise *gölge* ile sembolleştirecek ifade eder. Güneş ile gölge, aydınlık ile karanlık, ya da bilinç ve bilinçdışında kalan şeyler arasındaki ilişki psişenin barındırdığı enerjinin dağılımı ile ilgilidir. Herhangi bir psişik içeriğin bilinçli hale gelebilmesi için belli bir enerji yüküne sahip olması gerektiğini vurgular; zayıf enerji yükü ise o içeriği bilinçdışında bırakır. Bu enerji dağılımı sabit değil, aksine değişken ve dinamiktir. Mesele bu dinamizmi bir dengeye sokabilmektir ve Jung bunu entropi ilkesi ile ele alır. Diğer bir deyişle Jung, entropi ilkesi ile psişenin nasıl daha dengeli bir yapıda olabileceğini açıklar. Ona göre, psişenin bölümleri kendi arasında birbirine adapte olmaya çalışarak ve dönüşerek bir denge oluşturmaya çalışır. Bu bağlamda "[p]sike bir bütün olmaktan çok uzaktır, tam tersine, birbiriyle çelişen itki, ketlenme ve duygulanımların kaynadığı bir kazandır" (Jung, 2005, s. 40).

Analitik kuramda kendiliğin (*self*) bütününe içeren "psişe", en temelde *ego* (bilinçli, farkında olunan ben) ile bilinçdışının birbirini tamamlayan ikiliğinden oluşmaktadır (Jung, 2016, s. 47-48). *Ego* bilincin öznesi iken, *kendilik* hem bilinci hem de bilinçdışını kapsayan bütün psişenin öznesidir. Jung kendiliği persona ve gölge arketipleri ile açıklar. Persona kişinin toplumsal düzen içerisinde takındığı rol ve görünen yüz iken, gölge arketipi kişinin görünmeyen, karanlıkta kalan yüzüdür. Bu resimde, bilinçli egonun dış dünyaya yansıyan bir parçası olan persona ile bastırılmış bilinçdışı korku, arzu ve isteklerin bir yansıması olan gölge kaçınılmaz bir çatışma içerisindedir. İnsan toplumda var olabilmek için hayvansı eğilimleri olan gölge arketipinin içerdiği yönlerini evcilleştirir ve gölgenin eylemlerini bastırarak, ona karşı gelebilecek güçte bir persona geliştirir (Geçtan, 1995, s. 180). Buna karşın, gölgenin bastırılması ve reddedilmesi kişinin yaratıcılıktan uzaklaşması ve içgörüsüne körleşmesine yol açar; dolayısıyla kişiliği sönmüştür. Persona ve gölgenin çatışması, psişenin kendisini bir denge durumuna getirmeye çalışmasından kaynaklanmaktadır. Kişi, kendilik farkındalığına ulaşmaya çalışırken bu çatışmadan beslenir (Pannone, 2007). Bu ikilikten doğan çatışmanın çözümlenememesi durumunda ise kişide, nevroz (histeri, depresyon, obsesyonlar, kaygı bozuklukları gibi) ve psikoz (şizofreni gibi) adı verilen psikiyatrik semptomlar ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, Jung açısından bireyleşme, bir bireyin en içteki, gölge yanlarını da içeren eşsiz benzersizliğini kucaklaması ve tek, homojen bir varlık olması anlamına gelir (Pannone, 2007). Jung, insanın birey olabilmek için uzun ve karmaşık bir yoldan geçerek yaşamını ayırtılmamış bir bütün olarak incelemesi gerektiğini düşünmektedir (Geçtan, 1995, s. 182).

Hümanistik psikoloji alanından pek çok kuramcı Jung'un kendilik farkındalığı kavramına benzer düşünceler ortaya koymuştur. Örneğin, Carl Rogers'a (1963) göre her insan, potansiyeline ulaşmayı arzulayan, yaratıcı, tam işlevli bir varlık olmaya çalışır. Bu çaba devam eden, motive edici ve doğuştan gelen bir çabadır ve bu süreç *gerçekleştirme eğilimi* olarak adlandırılır. Abraham Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de kişinin tam potansiyelini takip etme süreci olan *kendini gerçekleştirme* (self actualization) eylemi en üst noktada yer almaktadır (Maslow, 2012). Benzer şekilde Erich Fromm (1990, s. 101-102) kişinin ancak kendi çabasıyla sahici bir büyüme sürecinde olabileceğine vurgu yapmaktadır:

Gene de insan yitirilen cennetin geri gelmeyeceğini, belirsizlikler ve tehlikeler içinde yaşamak zorunda olduğunu, kendi çabalarının dışında güvenecek hiçbir şeyi bulunmadığını, kendisine yalnızca geliştirdiği güçlerin direnç ve korkusuzluk kazandırabileceğini az çok bilmektedir. Bu yüzden insan doğduğu andan başlayarak iki eğilim arasında gidip gelir: Bu eğilimlerden biri aydınlığa çıkmak, öteki anne rahmine dönmektir; biri serüvene yönelmek, öteki kesinlik peşinde koşmaktır; biri bağımsızlık için tehlikeyi göze almak, öbürü korunma ve bağımlılık aramaktadır.

Fromm burada, kişinin gelişim ve kendini geliştirme sürecindeki birtakım çıkmazlara işaret eder. Yaşam-ölüm, aydınlık-karanlık, belirsizlik-kesinlik gibi karşıtlar üzerinden insanın kendini gerçekleştirme sürecini tasvir eder. Ona göre insanın varoluşundaki en temel ikilem doğanın bir parçası olarak bir hayvan olmakla kendi doğasını aşan bir insan olmaktır (Fromm, 1966, s. 113). İnsanoğlu sürekli olarak bu çelişkiyi ortadan kaldırmak için çözümler üretmektedir. Jung'a göre bilinçdışı olanı bilince getirene dek, bilinçdışında yer alan duygu ve düşünceler kişinin hayatını yönlendirecektir. Bilinçdışının bilince getirilmesi de aydınlık ve karanlık, iyi ve kötü gibi karşıtlıkların farkındalığı ile mümkündür: "Karşıtların gerilimi olmadan enerji olmadığı gibi, farklılıkların algısı olmadan da bilinç olamaz." (Jung, 2014b, s. 418). Yani insan psişesi gerek yaşadığı çağın toplumsal iyi ve kötü arketiplerine, gerekse kolektif olarak atalarından getirdiği iyi ve kötü arketiplerine göre kendinin bir yanını ötekileştirmiştir. Kendindeki *ötekini*, yani karanlıktaki düşmanını ya da gölgesini özümsemiş olan bir birey ise kaçınılmaz bir değişime ve dönüşüme uğrayacaktır.

Kişinin bir karşıtlık ilişkisi içinde kendini keşfetmesi, Joseph Campbell'in (2013) "Kahramanın Yolculuğu" adlı eserinde de detaylıca incelenmiştir. Campbell mitolojik anlatılarda, genellikle kahraman kişinin çok kötü bir hata yaparak yolculuğuna başladığına ve sonunda bu hatasıyla yüzleşerek cesarete kavuştuğuna dikkati çeker. Buna "ilk eşiğin aşılması" adını verir. Bu eşiğin ardında bir çocuğun aile gözetimi dışında kalması durumundaki gibi karanlık ve bilinmeyen bir tehlike vardır. Bu bilinmeyen alanlar halk masalları ve mitlerde çöl, mağara, balta girmemiş orman, derin deniz gibi sembollerle bilinçdışı içeriği ifade etmektedir. Bu sembollerle edebiyat eserlerinde de karşılaşırız. Örneğin, Berna Moran (2002, s. 224) edebiyat eserlerinde karşımıza çıkan Jungçu arketiplerle ilgili şöyle der:

[E]debiyatta karşımıza çıkan bu arketipler, insanların ortak bilinçdışında yatan ve bize çok derinden seslenen psişik davranış formlarıdır. Jung'un "vizyoner" dediği bu tür eserler karşısında "şaşıırız... Nasıl davranacağımızı bilemeyiz, uyarılmış oluruz hatta çekiniriz -anımsadığımız, günlük insan yaşamı değil, düşlerimiz, korkularımız, zihnimizin ara sıra kuşkuyla sezdiğimiz karanlık köşeleridir." Edebiyatta yer alan arketipleri ölü alegoriler sanmamalıdır, bunlar insan yaşantısının çok eski temel formlarıdır ve bunun içindir ki bizde derin tepkiler uyandırırılar.

Bu alıntıda bahsi geçen arketipler, Jung'un gölge diye adlandırdığı; kişinin dışarıya kapalı ve hatta kendisinin bile farkında olmadığı yönleriyle kişiyi yüzleştirecek türden arketiplerdir. Edebi eserlerin, mitolojinin, astrolojinin ve rüyaların kişiye sağladığı yarar bu noktadan geçer. Bu arketiplerin incelenmesi kişinin kendini

topluma gösterdiği yüzünün yanında gizli kalmış taraflarını ve personasıyla karşıtlık barından yönlerini fark etmesini sağlar. Kişinin bilinçdışına bastırıldığı gölge tarafına bakmak korkutucudur; yolculuk tehlikelerle dolu ve karanlıktır. Ancak kişi bu yolculuğu göze almazsa, kendisi için önceden belirlenmiş toplumsal rolleri oynar ve sonuçta hissizleşip uyuşuklaşabilir (Pearson, 2016). Bir başka deyişle gölgeye bakmaya cesaret edene dek kişi kendisinin gerçekte kim olduğunu anlamaya yetkin değildir ve bu dünyada ne aradığına ilişkin karanlıkta kalmaya mahkumdur. Kendilik için kişinin karanlık ve aydınlık taraflarını bir uzlaşma sokması gerekir. Yani, kişi ya gölgesiyle tanışarak kendi yaşamının kahramanı olur ya da kendine toplum tarafından biçilen rolleri sergileyen bir kurban konumuna düşer. İşte bu şekilde personayı başkalarına açık olan aydınlık ve ışık temsil ederken, gölge bilinçdışındaki yüzleşilmesi gereken karanlık tarafa işaret eder.

Jung, kişinin aydınlık ve karanlık taraflarını dengelemesi gerektiğini bir vak'ası üzerinden örnekler. Hastasıyla yürüttüğü bir oturumda hastasının ona şu sözleri söylediğini aktarır: "Bazan bana tehlikeli, meşum biri gibi görünüyorsunuz, kötü bir büyücü ya da bir şeytan gibi. Bilmiyorum bu fikirler nerden geliyor – aslında hiç de böyle değilsiniz oysa." (Jung, 2006, s. 166). Jung'a göre sözü edilen hastası psikanalizde "transfer" adı verilen süreci yaşamaktadır; yani bir arkadaşına dair duygu ve düşüncelerini hekime (yani Jung'un kendisine) aktarmıştır. Burada hastanın arkadaşına dair olan duygu ve düşünceleri onun gölge yanıdır. O, bilinçdışında kalmış bu hisleri Jung'a karşı beslediğini zannederek bir yanılığa içindedir; bu onun karanlık tarafıdır. Jung bu durumu, hastanın kendi içindeki karanlığı görmediği sürece çözümlenemeyen bir çatışma olarak kalacağı yönünde yorumlar ve bu durumun hastasının yaşamını çıkmaza sokacağını iddia eder.

İnsanın kolektif bilinçdışına yolculuk yapılırsa, "karanlık" sembolü kötü, çirkin olan şeytan arketipi ile temsil edilirken, "aydınlık" sembolü tanrı arketipi ya da iyi, güzel gibi kavramlarla temsil edilir. Kötü olan şey çirkindir, pistir ve uzaklaşılması gerekir. Bu nedenle insan zihni kişisel ya da kolektif geçmişinden getirdiği "kötü" arketipinin içeri dolduran istek, arzu, duygu ve düşünceleri bilinçdışına bastırarak psişeyi dengede tutmaya çalışır.⁴ Fakat insan zihnindeki iyi ve kötü arketipleri, psişenin dengeye ulaşmasında ortaya çıkan engellere dönüşebilmektedir. Halbuki, kişi ancak yaşadığı olaylardaki kötülükleri kendilik gelişiminde bir basamak olarak görürse aydınlığa çıkabilir. Çünkü kişisel ya da kolektif geçmişte "kötü" olarak sembolize edilen ve bilinçdışına bastırılan bu istek ve arzular eşdeğerlik ilkesi gereği başka bir enerjiye dönüşerek kaçınılmaz olarak dışavurulacaktır. Dolayısıyla bu kötü arketipinin birçok biçimini kişi, tıpkı yukarıda bahsi geçen, Jung'un hastasından verdiği örnekte olduğu gibi, başkalarına yansıtarak kendi yaşamını daha da zorlaştıracaktır.

Karşıtlıklar ve Birlik

Jung karşıtların birliğini açıklamak için Herakleitos'un zıddına dönüşmek anlamına gelen *enantiodromia* kavramını kullanır. Bu düşünceye göre var olan her şey zıddına dönüşecektir (Jacobi, 2013, s. 54). Herakleitos'un bir fragmanı, *enantiodromia* kavramını açıklamak için iyi bir örnek sayılabilir. O fragmanda (Fragman XCIII) Herakleitos der ki: "Aynıdır...: Yaşamak ve ölmek, uyanmak ve uyumak, genç ve yaşlı. Çünkü bunlar birbirine dönüşenlerdir ve bu dönüşenler tekrar birbirine dönüşür." (Kahn, 2001, s. 71). Jung da bunu referans alarak, ölümün yaşama, yaşamın ölüme, gençliğin yaşlılığa, uyumanın uyanmaya, oluşun bozuluşa, yıkımın inşaya dönüşmesine dikkat çeker. Kişilik de entropi kavramına uygun şekilde bir dinamizm ile psişenin tüm karşıt enerjileri bir dengeye ulaştırma çabası ile gelişmektedir (Jung, 2021, s. 453). Dolayısıyla birey, ancak kişiliğinin karşıt yönlerinin ve bu dönüşüm dinamiğinin farkında olup bunları kabul ederek

⁴ Freud da toplumun ahlak-dışı ve dolayısıyla kötü bulduğu davranışların bastırılması yoluyla insanların "iyilik" kavramına uygun şekilde davranabileceğini ileri sürmüştür. Detaylı bilgi için bknz., "Fromm, E. (1992). *Rüyalar Masallar Mitoslar* (A. Arıtan ve K. Ökten, Çev., 2. basım). Arıtan Yayınevi., s. 77."

bir tür aşkınlığa (*transcendence*) ulaşabilir (Jung, 2006, s. 141).

Jung karşıtların birliği düşüncesini astroloji ve simya ile temellendirmektedir (Kavut, 2020). Ona göre simya en temelde madde ve ruh karşıtlığının birleşimi ve ruhsal dönüşümü ifade ederken aynı zamanda insanın iç dünyası ile dış dünyasının birbirinden ayrı olmadığına da işaret eder (Case ve Phillipson, 2004, s.482). Modern insanın kendini gerçekleştirme konusundaki yetersizliğini simyanın çökmesiyle açıklarken Jung, kişinin kendini gerçekleştirme ve kendini bulma konusunda karşıtlıklardan beslenmesi gerektiğini ve ancak bu karşıtlardan kendine has simgesel bir birlik oluşturursa bireyleşme serüveninin anlam kazanacağını ifade etmiştir (Jung, 2005, s. 45):

Simyanın çökmesiyle ruh ve maddenin simgesel birliği ortadan kalktı, şimdi modern insan ruhsuzlaşmış bir dünyada köklerinden kopmuş bir yabancı. Simyada zıtların birliğinin simgesi ağaçtır; bu nedenle, kendini dünyasında yabancı hisseden ve varlığını ne artık var olmayan geçmişle ne de henuz olmamış gelecekle temellendirebilen günümüz insanının, bu dünyada kök salan ve göğün kutbuna uzanan, aynı zamanda da insanın kendisi olan dünya ağacı simgesine yeniden sarılmasına şaşmamak gerek. Simgeler tarihinde bu ağaç, ebediyen olana ve değişmeye doğru büyüme ve yaşam yolu olarak tasvir edilir, zıtların birliğinden doğmuştur ve bu birleşmenin gerçekleşmesinin nedeni onun ebedi varlığıdır. Öyle görünüyor ki, kendi varoluşunu boşu boşuna arayan ve bundan bir felsefe çıkaran insan, artık bir yabancı olmayacağı dünyaya giden yolu ancak simgesel gerçekliği yaşayarak yeniden bulabilir.

Arketipleri incelemek ve kolektif bilinçdışına dağılmış sembollerden kişisel bilinçdışına uzanan semboller ağı içinde kendimize has simgesel birliği yakalamak işte bu yüzden önemlidir. Bireyleşme ve kendini gerçekleştirme ancak karşıtlıklar dünyasında kendimize has ağacı bulmaktan geçer. Bu serüvende bize liderlik edebilecek kaynaklar mitolojide, astrolojide, edebiyat eserlerinde karşımıza çıkan arketipsel anlatılar ve semboller olabilir. Bu bağlamda Jung, Batı antikçağında ve de doğu kültürlerinde karşıtlıkların aynı figürde bir arada buluşmuş olmasına dikkat çeker ve bu paradoksun bilinci rahatsız etmediğini vurgular (Jung, 2009, s. 290). Astrolojik yorumların da karşıtlıklar üzerinden okunduğunda zihni rahatsız etmeyen bir yanı vardır. Çok eski zamanlardan beri astroloji bu ruhsal dönüşümü açıklamak ve anlamak için kullanılmıştır. Örneğin, 1932 yılında Zürih'teki seminerinde, Jung, astrolojinin bilince yabancı olabildiğini, ancak bilinçdışı tarafından yakinen tanındığını iddia etmiştir (Greene, 2018, s. 20). Dahası, Zodyak'taki burçların⁵ ifade ettiği mitleri bilinçdışı bilginin yansıması olarak ele almış ve terapi ortamında astroloji ve mitolojiden yararlanmış (Jung, 2018, s. 26).

Astrolojideki Mitik Ögeler ve Karşıtların Birliği

Mitoloji ve astrolojinin Jung'un kuramındaki yeri, her ikisinde de kolektif bilinçdışına ait arketipsel anlatılar olmasından ileri gelir. Jung'un deyimiyle *astro-mitoloji* temel arketipsel prensipleri kendi dili olarak kullanır ve hem bireylerin doğuştan getirdiği eğilimleri hem de yaşamlarındaki krizlerin göstergelerini içerir. Bu sebeple de kişinin astrolojik doğum haritasının⁶ ruhsal dönüşüm sürecini anlamada bir yol olabileceği ifade edilmektedir (Arroyo, 195, s. 51). Jung'a göre astroloji, kolektif bilinçdışını ve onun ifadesi olan arketipleri incelemenin mümkün kılındığı bir yol olarak mitolojiyle bağlantılıdır (Greene, 2018, s. 30). Jung'un bu görüşüyle paralel olarak astrologlar da gezegenler ve burçlar ile insan psikolojisi arasında birtakım bağlantılar kurmuşlardır. Örneğin, kimilerine göre Uranüs ve Pluto gibi Dünya'ya daha uzak olan ve Güneş etrafındaki dönüşlerini diğer

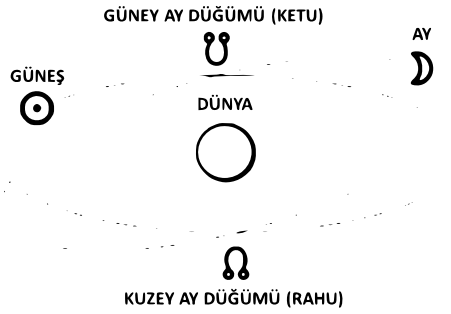
⁵ Her biri 30° gök boylamını işgal eder ve kabaca 12 takımyıldız ile ifade edilir.

⁶ Kişinin doğum anında, Dünya'da bulunduğu yerden gökyüzüne bakıldığında, gökyüzündeki gezegenlerin ve burçların konumunu gösteren geometrik çizim. Jung'un doğum haritası ile görüşleri için, bkz., "Jung, C. G. (2018). *Jung on Astrology* (S. Rossi & K. Le Grice (eds.)). Routledge., s. 18."

gezegenlere göre daha yavaş tamamlayan Satürn-ötesi gezegenler kolektif bilinçdışını ifade etmektedir (Arroyo, 1975, s. 104). Benzer şekilde, yaygın olarak kabul edilen görüşe göre, kişinin doğum haritasında “Ay” anne arketipini yani içsel desteği ifade ederken, “Satürn” ya da “Mars” baba arketipini ve dışsal desteği temsil eder. Astrolojik yorumlarda Satürn gezegeni çocuklarını yiyen zalim Kronos’la (Hesiodos, 2021, s. 20) özdeşleştirilir ve “baba” figürü Satürn üzerinden ele alınır.

Jung’un arketip teorisinde öne çıkan karşıtlık-birlik fikrinin izlerini astrolojide takip etmek mümkündür. Astroloji ve arketipler ilişkisi bağlamında karşıtların birliği; batı astrolojisinde Kuzey ve Güney Ay Düğümleri (Banzhaf ve Haebler, 1996) ve Vedik astrolojide ise Sanskritçe terimlerle Rahu ve Ketu (Hartner, 1938) karşıtlığı üzerinden ele alınabilir. Jung’un yazılarında bilginimiz dâhilinde Rahu ve Ketu’dan söz edildiğine rastlanmamış olmasına rağmen, kişinin “gölgesiyle yüzleşmesi” yoluyla karşıtlardan birliğe ulaşması fikri; Rahu ve Ketu hikâyesi ile örtüşmektedir.

Batı astrolojisinde, Güneş ve Ay tutulmaları sırasında Ay’ın Dünya çevresindeki yörüngesi ile Dünya’nın Güneş çevresindeki yörüngesinin iki noktada kesişmesi Kuzey ve Güney Ay Düğümleri olarak adlandırılır (Bknz., Şekil 2). Hindu mitlerinde ise bu noktalar Rahu ve Ketu adıyla gölge gezegenler olarak düşünülmüştür (Dalal, 2010) ve Güneş ve Ay tutulmalarına getirilen mitik açıklamada önemli rol oynarlar. Güney Ay Düğümü “Ketu”ya, Kuzey Ay Düğümü ise “Rahu”ya karşılık gelir. Rahu ve Ketu üzerinden anlatılan bu mitolojik hikâyenin detayları aşağıda aktarılmıştır.

Şekil 2. Ay’ın Dünya çevresindeki yörüngesi ile Dünya’nın Güneş çevresindeki yörüngesinin kesiştiği matematiksel olarak hesaplanan Kuzey ay düğümü ve Güney ay düğümü adı verilen noktaların şematik bir çizimi.

Yalnızca tanrılar için bir ölümsüzlük iksiri olan Amrita, Güneş ve Ay arasındaki iblislerden biri tarafından yudumlanmıştır (Dalal, 2010). Bunun üzerine Evrenin koruyucusu Lord Vishnu ceza olarak bu yasağı çiğneyen o iblisin başını keser. Rahu (Kuzey Ay Düğümü) İran ve Arap mitlerinde de yılan ya da ejderha olarak tasvir edilen (Hartner, 1938) bu iblisin kesilmiş başı iken; Ketu (Güney Ay Düğümü) ise ejderhanın başı olmayan kuyruğudur. Bu mitik hikâyeye göre, Lord Vishnu, artık ölümsüz olan Rahu ve Ketu’yu gökyüzünde iki karşıt noktaya yerleştirmiştir (aralarında daima 180 derecelik açı vardır). Yılda iki kez Rahu ve Ketu karışıklık çıkarmak ve intikam almak için güçlerini birleştirerek Güneş’i ve Ay’ı yutarlar. Bu da Hindu mitolojisinde Güneş ve Ay tutulmalarına getirilen açıklamadır.

Batı astrolojisindeki Kuzey-Güney Ay Düğümleri ile Hindu mitolojisindeki Rahu-Ketu anlatısının işaret ettiği anlamlar Jung’un arketip teorisini destekleyecek öğeler barındırır. Astrolojik yorumlara göre, Güney Ay Düğümü’nün bulunduğu burç ve konumu ejderhanın kuyruğu arketipi ile arkada kalanı sembolize eder (Frawley ve Trivedi, 2003). Bu nedenle kişinin korku ve saplantıyla bağlandığı, geride bırakılması güç, doğuştan getirdiği alışkanlıkları

ifade eder. Kuzey Ay Düğümü ise ejderhanın başı sembolü ile kişinin kazanması gereken yeni bilgi, beceri ve alışkanlıkları gösterir (Banzhaf ve Haebler, 1996). Bu açıdan Güney Ay Düğümü ya da Ketu, kişinin korkularını ve aşması gereken yönlerini temsil etmesi bakımından kişisel ve kolektif bilinçdışında yer alan birtakım gölge yanlar olarak düşünülebilir. Hindu mitolojisindeki bu Rahu-Ketu miti Jung'un gölge-persona arketipleri üzerinden ele aldığı karanlık-aydınlık ikiliğini temsil etmekte ve bir bakıma karşıtlardan beslenen dinamik bir birlik yapısı sunmaktadır.

Astrolojik yorumlarda Kuzey ve Güney Ay Düğümleri'nin yer aldığı burçların özelliklerinin dengelenmesi düşüncesi, psişenin bilinçli ve bilinçdışı alanlarının dengelenmesi düşüncesine paraleldir ve birliğin ancak karşıtlardan çıkacağı fikrinin astrolojideki karşılığı da burada yatar. Bu dengenin kurulması için de kişinin kendini tanıması, motivasyonlarını ve içgüdüsel tepkilerini anlaması gerekir. Bu çabayı, astrolojide gökyüzüne bakıldığında Kuzey-Güney Ay Düğümleri'nin hesaplandığı noktalarla aynı konumda bulunan burçların temsil ettiği arketipler arasındaki çatışmada gözetilen denge arayışında görebiliriz. Bu astrolojik yorumlara göre, kişinin kendini tanıyabilmesi için bu karşıt burçların sembolize ettiği persona ve gölge arketiplerini incelemesi gerekir. Yani Jung'un kuramındaki persona-gölge arketipleri arasındaki karşıtlık, astrolojide iki karşıt burcun özellikleri arasındaki dönüşüm ve farkındalık sürecine işaret edebilir.

Babil kaynaklarından günümüze gökyüzündeki 12 burcun her biri orijinal olarak 7 gezegenle (Ay, Merkür, Venüs, Güneş, Mars, Jüpiter, Satürn) ilişkilendirilmiş (Hartner, 1938); ve her bir burca [arketipsel] benzeşme ilkesine göre yönetici gezegen atanmıştır. Örneğin, Yunan mitolojisinde Zeus, Roma mitolojisinde Jüpiter gezegeni Yay burcunun yöneticisi iken, Yunan mitolojisinde Hermes, Roma mitolojisinde Merkür gezegeni İkizler burcunun yöneticisi olarak düşünülmüştür (İlhan, 2022, s. 101). Bu iki burç Zodyak'ta birbirinin tam karşısında (ekinoksal noktalar) yer almaktadır ve bazı özellikler açısından birbirlerini tamamladıkları söylenebilir. Bu özellikler Hermes ve Zeus'un sahip olduğu bilgi türü açısından ele alınabilir. Yunan mitolojisinde Hermes yani Merkür gezegeni hem yeryüzünde hem gökyüzünde dolaşabilmektedir ve tanrıların habercisi ve elçisi görevindedir. Hem gökyüzü hem yeryüzünde dolaşabilir olması onun, tanrılardan aldığı bilgileri halka ulaştırmasını sağlar.⁷ Bunun bir sonucu olarak halkın sahip olduğu bilgilere de sahiptir. Bu açıdan, tanrıların yüce bilgisinin yanında zayıf görünen, halkın sahip olduğu görece yüzeysel bilgiler Hermes (Merkür gezegeni) ile özdeşleştirilir. Buna karşılık, Zeus yani Jüpiter gezegeni ise bir Olimpos tanrısıdır ve tüm ölümlülerin ve ölümsüzlerin tanrısı olarak (Hesiodos, 2021, s. 22) derin, göksel bilgiye sahiptir. Bu açıdan Zeus yüksek eğitimi, ilahi veya felsefi bilgiyi sembolize eder, fakat aynı zamanda da halkın bilgisinden yoksundur. Yunan mitolojisindeki işte bu karşıtlığı İkizler ve Yay burçlarının arketiplerinde görmek de mümkündür.

Yukarıda sözü edilen arketipsel benzeşme ilkesine göre, İkizler burcunun personası Hermes mitinin halk bilgisiyle özdeşleştirilmesinden ötürü; meraklı, konuşkan ve araştırmacı kişilik özelliklerini temsil eder. Öte yandan Yay burcu ise, Zeus mitiyle özdeşleştirilerek göksel, ilahi ve felsefi bilgiyi temsil ettiği için personası yüce rahip, gezgin, filozof gibi arketiplerdir. Bu bağlamda, İkizler-Yay arasındaki karşıtlık, tıpkı Rahu-Ketu mitindeki ejderhanın başı ve kuyruğu gibi birbirinden ayrılmaz bir bütün olarak anlaşılabilir. Böylece her iki burca yüklenen arketipsel özelliklerin güçlü ve zayıf olduğu konuları birbirleri arasındaki çatışmadan yararlanarak ve birbirlerinin özelliklerine yaklaşarak aşılması beklenmektedir (İlhan, 2022, s. 56). Buna göre, örneğin, kişi İkizler burcunun yüzeysel ve çeşitli konulardaki bilgisini Yay burcunun derin ve odaklı bilgisiyle tamamlamalıdır. Benzer şekilde kişinin Yay burcunun derin yüksek bilgisi nedeniyle prensiplerine fanatikçe sarılmak gibi gölgede kalan yanlarını

⁷ Tanrılar hem yeryüzünde hem de gökyüzünde, insanlar ise sadece yeryüzünde tasvir edilir. Özellikle Hermes ve Zeus için bkz. "Grimal, P. (1997). *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma* (S. Tamgüç, Çev., 1. basım). Sosyal Yayınlar."

tamamlamak için İkizler burcunun çok yönlü bilgiye dair merakını öğrenmesi ve bunu kullanması gerekir. Bu yorumlamanın bir benzerini yine Hindu mitolojisindeki Rahu-Ketu anlatısında da görebiliriz. Ay tutulmaları Dünya'dan bakıldığında İkizler ve Yay takımıyıldızları ile birlikte görüldüğünde (yaklaşık 18 aylık bir dönem), Hindu mitolojisine göre Rahu İkizler burcunda ve Ketu Yay burcundadır. Yani, karanlıkta kalmış yönlerin aydınlığa kavuşması ve bu çatışmanın çözülmesi Hindu mitolojisinde yine İkizler-Yay karşıtlığı üzerinden ele alınabilir. Astrolojiye göre ise bu zaman diliminde yukarıda sözü edilen gölge yanların ortaya çıkması ve çözümlenmesi beklenir.

Her ne kadar astroloji Jung'un simya kadar derinden ele aldığı bir konu olmasa da bireyleşme düşüncesini geliştirirken astro-mitik sembollerin analogik zenginliğinden yararlandığı görülmektedir. Buna karşın, Jung her bir Zodyak sembolünü ve her bir gezegeni bütüncül bir biçimde incelememiş; yalnızca bazı gezegenlerin arketipsel karşıtlıklarına değinmiştir. Örneğin, Güneş ve Ay karşıtlığını yaşam ve ölüm döngüsü (Jung, 2018, s. 50); Venüs ve Mars karşıtlığını feminen ve maskülen özelliklerin transferansı (Jung, 2018, ss. 54-58) bağlamında ele almıştır. Bu iki örnek bile Jung'un astro-mitik sembolleri insanın gelişim sürecinin bir parçası olarak incelemeye yatırdığını gösterir niteliktedir. Ne de olsa hem astroloji hem de mitolojide gördüğümüz karşıtlıklar bir araya geldiğinde mükemmel bir bütüne işaret etmektedir ve kişi ancak bu karşıtların kendi hayatındaki izlerini sürerek kendi bireyleşme serüveninde bir bütünlüğe ulaşabilir.

Sonuç

Bu çalışmada ilk olarak Jung'un Analitik kuramının detayları anlatılmıştır. Bu kuramın temelinde yatan arketip kavramı karşıtlık, psişe, persona-gölge ikiliği, kolektif bilinçdışı gibi kavramlarla detaylandırılmış ve bunların Jungçu anlayıştaki önemi anlatılmıştır. Bu açıklamaların ve karşıtlıkların Jung'un arketip teorisindeki önemine dair çözümlemelerin yardımıyla astrolojideki mitik karşıtlıklar incelenmiş ve bu karşıtlıklar kolektif bilinçdışının bir yansıması olarak ele alınmıştır. Görünen o ki, Jung'un da kabul ettiği gibi astrolojik yorumlamalarda arketipsel düşünme biçimi hâkimdir ve Jung'un da teorisinde öne sürdüğü üzere bu arketipsel yapılar kendi içinde karşıtlıklar barındırır. Bu tartışmanın odak noktasında persona-gölge ikiliğini tutarak, kişinin *kendini gerçekleştirme* serüveninde bu ikiliği aşma çabasının önemini vurguladık. Bunu desteklemek için gerek batı astrolojisinden gerekse Hindu mitolojisinden örnekler vererek persona-gölge ikiliği arasındaki dinamizmden doğan bireyleşme serüvenine dikkat çektik. Karşıtlar ve karşıtlardan çıkan birlik anlayışı, Jungçu anlayış kapsamında, astrolojideki mitik açıklamalarla desteklenmektedir. Bunu göstermiş olmayı umut etmekle birlikte, Jung'un insanın kendini bir birlik olarak ele alabilmesinin koşulunun ancak karşıtlar üzerinden mümkün olduğunu iddia etmesindeki temel derdin de bir tür "*kendini gerçekleştirme*" uğraşı olduğunu da göstermiş olmayı umuyoruz. Gerek belli başlı mitik anlatılar gerekse karşıtlar üzerine kurulu astrolojik yorumlamalar ise bu görüşü destekler niteliktedir. Eliade'nin (2016, s. 122) şu söyledikleri bu çalışmanın göstermek istediği şeyi ve temel derdini oldukça sade ve öz bir şekilde özetlemektedir: "Sonuç olarak; kaybedilen birliği yeniden edinme arzusu, insanın karşıtları tek bir gerçekliğin tamamlayıcı yönleri olarak ele almasına sebep olmuştur. Bu bağlamdaki ilkel teolojik ve felsefi spekülasyonlar ise, karşıtları aşma ihtiyacından kaynaklanmıştır ve aslında bu ihtiyaç bir tür varoluşsal gerilimin bir sonucudur."

KAYNAKÇA

- Arroyo, S. (1975). *Astrology, Psychology, and Four Elements: An Energy Approach to Astrology & Its Use in the Counseling Arts*. CRCS Publications.
- Banzhaf, H. & Haebler, A. (1996). *Key Words for Astrology*. Weiser Books.
- Campbell, J. (2013). *Kahramanın Sonsuz Yolculuğu* (S. Gürses, Çev.). İthaki Yayınları.
- Case, P. & Phillipson, G. (2004). Astrology, alchemy and retro-organization theory: An astro-genealogical critique of the Myers-Briggs type indicator. *Organization*, 11(4), 473-495. <https://doi.org/10.1177/1350508404044059>.

- Dalal, R. (2010). *Hiduisim An Alphabetical Guide*. Penguin Books.
- Eliade, M. (2016). *Mephistopheles and the Androgyne Studies in Religious Myth and Symbol* (J. M. Cohen, Çev.). Harvill Press.
- Frawley, D. ve Trivedi, P. (2003). *The Key of Life: Astrology of the Lunar Nodes*. Lotus Press.
- Fromm, E. (1966). *Tanrılar Gibi Olacaksınız* (B. Leblecioğlu, Çev., 1. basım). Say Yayınları.
- Fromm, E. (1990). *Sevginin ve Şiddetin Kaynağı* (Y. Salman ve N. İçten, Çev., 5. basım). Payel Yayınevi.
- Fromm, E. (1992). *Rüyalar Masallar Mitoslar* (A. Arıtan ve K. Ökten, Çev., 2. basım). Arıtan Yayınevi.
- Geçtan, E. (1995). *Psikanaliz ve Sonrası* (6. basım). Remzi Kitabevi.
- Greene, L. (2018). *Jung's Studies in Astrology Prophecy, Magic, and the Qualities of Time*. Routledge Taylor & Francis Group.
- Grimal, P. (1997). *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma* (S. Tamgüç, Çev., 1. basım). Sosyal Yayınlar.
- Hartner, W. (1938). The Pseudoplanetary Nodes of the Moon's Orbit in Hindu and Islamic Iconographies. *Ars Islamica*, 5(2), 112-154. <http://www.jstor.org/stable/4520926>
- Hesiodos. (2021). *Theogonia İşler ve Günler* (A. Erhat ve S. Eyüboğlu, Çev., 9. basım). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İlhan, B. (2022). *Astroloji Dersleri* (10. basım). Barış İlhan Yayınevi.
- Jacobi, J. (2013). *The Psychology of C. G. Jung*. Routledge.
- Jung, C. G. (2005). *Dört Arketip* (S. M. Tura, Çev., 2. basım). Metis Yayınları.
- Jung, C. G. (2006). *Analitik Psikoloji* (E. Gürol, Çev., 2. basım). Payel Yayınevi.
- Jung, C. G. (2009). *İnsan ve Sembolleri* (A. N. Babaoğlu, Çev., 4. basım). Okyan Us.
- Jung, C. G. (2014a). *The Archetypes and the Collective Unconscious* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315725642>.
- Jung, C. G. (2014b). *The Collected Works of CG Jung: Mysterium Coniunctionis (Volume 14): An Inquiry into the Separation and Synthesis of Psychic Opposites in Alchemy*. (S. H. Read, M. Fordham, G. Adler, & M. McGuinness (eds.); 2nd ed.). Princeton University Press.
- Jung, C. G. (2016). *Analitik Psikoloji Sözlüğü* (N. Nirven, Çev., 1. basım). Pinhan Yayıncılık.
- Jung, C. G. (2018). *Jung on Astrology* (S. Rossi & K. Le Grice (eds.)). Routledge.
- Jung, C. G. (2021). *Rüya Analizleri* (A. Beyaz, Çev., 2. basım). Pinhan Yayıncılık.
- Jung, C. G. (2014a). *The Archetypes and the Collective Unconscious* (2nd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315725642>.
- Kahn, C. H. (2001). *The Art and Thought of Heraclitus*. Cambridge University Press.
- Kavut, S. (2020). Carl Gustav Jung: Kavramları, kuramları ve düşünce yapısı üzerine bir inceleme. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 6(2), 681-695. <https://doi.org/10.46442/intjcss.620975>
- Moran, B. (2002). *Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi* (7. basım). İletişim Yayınları.
- Pannone, S. (2007). The hero's journey: The search for identity from a psychological, mythological, and astrological perspective. *Journal for the Study of Religion, Nature and Culture*, 1(2), 220-236. <https://doi.org/10.1558/jsrnc.v1i2.220>
- Pearson, C. S. (2016). *İçimizdeki Kahraman* (S. Ayanbaşı, Çev., 2. basım). Akaşa.
- Rogers, C. R. (1963). Toward a Science of the Person. *Journal of Humanistic Psychology*, 3(2), 72-92. <https://doi.org/10.1177/002216786300300208>.
- Stevens, A. (2015). *Archetype Revisited An Updated Natural History of the Self*. <https://doi.org/10.4324/9781315740515>
- Ukray, M. (2016). *Jung Psikolojisi*. Yason Yayınları.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları:

Birinci yazar: %50

İkinci yazar: %50

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions:

First Author: %50

Second Author: %50

Conflict of Interest: The authors have no conflict of interest to declare.

Grant Support: The authors declared that this study has received no financial support.